

१०२०

१

अथगजेन्द्रमोक्षप्रारंभः श्रीरुक्माय

उ० नं० ११० पृ० २४

ग०

श्रीगणेशायनमः॥शतानि क उवाच॥मयाहि देवदेवस्यविष्णोरतुल्य

३

तेजसः॥श्रुताःसंभूतयःसर्वा गदतस्तव सुव्रतं १ यदिप्रसन्नोभ

गवानूननुग्राह्योस्मिवायदित् तदहंश्रोतुमिच्छामिनृणांदुःखप्रना

शनं २ स्वप्नाहिसकमहाभागदृश्यंतेयेशुभाशुभाः फलानितेषु

यच्छंति तद्गुणान्येवभार्गव ३ तादृक्पुण्यं पवित्रं च नृणामतिशु

2 भप्रदं दुस्वप्नोपशमं यातित नैविस्तरतो वद ॥ शोणक उवाच
इदमेव महाराज पृष्टवान् स्वपित्तमहं भीष्मं धर्मभृतां श्रेष्ठं धर्मपु
त्रो युधिष्ठिरः ॥ भीष्म उवाच जितं ते पुंडरीकाक्ष नमस्ते विश्व
भावन नमस्ते स्तुतृषी केशमहापुरुष पूर्वज ॥ आद्यं पुरुषमी
शानं पुरुहूतं पुरातनं ऋतमेकाक्षरं ब्रह्म व्यक्ता व्यक्तं सनातनं

ग०

२

असच्चसच्चयद्विधं नित्यं सदसतः परं परापराणां स्रष्टारं पुराणं
पदमव्ययं २ मांगल्यं मंगलं विष्णुचरोऽप्यमनघं शुचिं नमस्कृ-
त्य हृषीकेशं चराचरगुरुं हरिं २ प्रवक्ष्यामि मत्पुण्यं हृत्स्मदे
पायनस्य च येनोक्तेन श्रुतेनापि नश्यते सर्वपातकं ३० नारा-
यणसमो देवो न भूतो न भविष्यति एतेन सत्यवाक्येन सर्वार्था

२

साधयाम्यहं ११ किंतत्रबहुभिर्मन्त्रैः किंतत्रबहुभिर्व्रतैः नमोना
 रायणायेतिमन्त्रः सर्वार्थसाधकः १२ यज्ञेबहुज्ञंपरमभ्युदारंयं
 द्वीपमध्येस्थितमात्मतन्त्रं पराशराङ्गधवतीमहर्षेणस्मै नमो ज्ञानरा
 तमोनुदाय १३ ओं नमो भगवते तस्मै व्यासायामित्ततेजसे य
 स्यप्रसादाद्वक्ष्यामि नारायणकथामिमां १४ नमो नयउवाच न

ग० किंजपन्मुच्यते जंतुः किं पठन्स्फुरन्मभ्रुते दुःस्वप्ननाशनं पुण्यं
३ श्रोतुमिच्छामि मानद १२ वैशंपायन उवाच देवव्रतं महाप्राज्ञं
सर्वशास्त्रविशारदं विनयेनोपसंगम्य पर्यपृच्छ युधिष्ठिरः १६
युधिष्ठिर उवाच दुःस्वप्नदर्शनं घोरमवेक्ष्य भरतर्षभ प्रयतः
किं जयेज्जाप्यं विबुधः किं मनुस्मरेत् १७ पितामहप्रसादेन बु

स्थिमेदोह्यभून्मम तदहं श्रोतुमिच्छामि बूहि नो वदतां वर १८
भीष्म उवाच शृणु राजन् महाबाहो वर्णयिष्ये हि शान्तिदं दुःस्वप्न
दर्शने जायं यद्वेनित्यं समाहितैः १९ अत्राप्युदाहरंतीममिति
हासं पुराणं गजेन्द्रमोक्षपापुष्यं कृष्णस्य क्लृप्तकर्मणः २०
सर्वरत्नमयः श्रीमान्त्रिकूटो नाम पर्वतः सतः पर्वत राजस्य

गुमेरोर्भास्करद्युतिः ३३ क्षीरोदजलवीच्युग्नेर्धौतामलशिलात
लः उत्थितः सागरंभित्वा देवर्षिर्गणसेवितः ३४ अर्धरोभिः प्र
परिवृतः श्रीमान्प्रसन्नवर्णकुलः गन्धर्वैः किंनोरैर्यक्षैः सिद्धचा
रणपद्मैः ३५ मृगेः शाखामृगेः सिंहेर्मातंगैः श्वमहामदेः
वृकद्वीपिवराहाद्यैर्वृतगान्धर्वैर्विराजते ३६ पुंनागेः कर्णिका

रेश्वरसुखिलोर्दिव्यपादलेः । चूतनिंबकदंबैश्वचंदनागरुपैचकेः
२२ शालेस्तालेस्तमालेश्वतरुभिश्चार्जुनेस्तथा बकुलेः कुंदपु
६ षेः श्वसरलेर्देवदारुभिः २३ मंदारकुसुमैश्चान्यैः पारिजातैः
श्वसर्वतः एवं बहुविधैर्वृक्षैः सेवितैः समलंकृतः २४ नाना
धातुं कितैः शृंगैः प्रस्रवद्भिः समंततः जीवजीवकसंघुष्टश्वको

ग० रश्मिनादितः २५ पद्मरागसमप्रख्यं ज्वालापुंजमिवोद्धिरं
 तस्यैकं कांचनं शृंगं सेवते यं दिवाकरः २६ नाना पुष्पैः समाकी
 र्णचित्रगंधैः समाकुलं । द्वितीयं राजतं शृंगं सेवते यं निशाकरः
 २७ पांडुरांबुदसंकाशं तुषारचयं संनिभं । वज्रं द्रुनिलं वेदूर्यते ३
 जोमिर्भास्वयन्ममः २८ तृतीयं ब्रह्मसदनं प्ररुष्टं शृंगमुत्तमं

६ पञ्चरागसमप्रख्यं तारागणसमन्वितं ३२ नतत्कृतद्वाः पश्यन्ति
ननृशंसाननास्तिकाः नपरस्त्रीपराः स्तेनानपाषंडानराधमाः
३३ नातप्ततपसोलोके ये च पाकृतोजनाः नानाराधितगोविं
दाः शैलं पश्यन्ति ते नराः ३४ तस्य सानुमतः शृंगे सरः कांचन
पंकजं कारुण्डवसमाकीर्णराजहंसोपशोभितं ३५ मत्तभ्रम

गे. रसंघुष्टं चक्रवाकोपनादितं कमलोत्पलकह्वारपुंडरीकोपरा
 ६ जितं कुमुदेः शतपत्रैश्च कांचनेः समलंकृतं पत्रैर्मरक
 तप्रख्यैः पुष्पोद्गतिकसंनिभैः गुल्मे कीचकवेषूनां समं
 तात्प्रतिनादितं शीततोयानिलच्छायं विहंगालिकुलालयं
 अत्यद्भुतं महास्थानं विचित्रशिखराकुलं योजनवीर्योर्ण शत = ६

दशयोजनमायतं २२ स्वातेनद्विगुणंप्रोक्तं संरोद्धोरिवनिर्मलं
उपहारायदेवानांसिद्धाद्यर्चितपंकजं ४० तस्मिन्सरसिदुष्टात्मा
विरूपोतर्जलाशयः आसीद्गह्वरजेंद्राणां दुराधर्षो महाबलः
२१ अथदंतोज्वलमुखः कदाचिद्रजयूथपः आजगामतृषाक्रां
तः करेणुपरिवारितः ४२ स्रवन्मदजलस्रोतापादचारी च पर्व

ग०

तः वासयन्मदगंधेन वने मेशवतोपमः ॥ गजोप्यंजनसंका
शोमदाचलितलोचनः तृषितः पातुकामो सावद्वतीर्णश्च तत्परः
॥ पिवतस्तस्य ततोयं ग्राहः समुदपद्यत सखीनेः पंकजवने
यूथमध्यगतः सरवी ॥ गृहीतस्तेन रोद्रेण ग्राहेणाव्यक्तमू
र्तिना पश्यंतीनां करेणूनां क्रोशंतीनां च दारुणं ॥ ह्रियंते पं

कजवनेग्नाहेणातिबलीयसा गजआकर्षतेतीरंग्नाहश्चाकर्षतेज
लं ६० तयोरभूद्वंदयुत्थंदिव्यं वर्षसहस्रकं दारुणेः संयतपा
शैर्निःप्रयत्नगतिः कृतः ६१ वेद्यमानः सुघोरस्तुपांशेर्नागो
दृढेस्तथा विस्फूर्य च यथाशक्त्या विक्रोशंश्च महारवान् ६२ व्य
थितश्च निरुत्साहो गृहीतो घोरकर्मणा परमापदमापन्नो मनसा

गं ६ चिंतयत्परिं सतुनागवरः श्रीमान्नारायणपरायणः । तमेवश
रणंदेवंगतः सर्वात्मनाहरिं एकाग्रेण गृहीतोसौ विशुद्धेनांतरात्म
ना जन्मजन्मांतराभ्यासात् भाक्तिमान्गरुडध्वजे नान्यंदेवंमहा
देवात्पूजयामासंकेशवात् दिग्बाहुंस्वर्गमूर्धनंभूः पादंगगनोदरं
आदित्यचंद्रनयनमनंतं विश्वतोमुखं मेघाभसमृतात्मानंशंख

१
चक्रगदां^{धरं} ~~सहस्र~~ सहस्रशुभनामानमादिदेवमजंविभुं प्रगृह्य
पुष्कराग्नेणकांचनंकुमुदोत्तमं ~~नैवेद्यं~~ नैवेद्यंमनसाध्यात्वापूजां क
त्वाजनार्दने आपद्दिमोक्षमन्विच्छन्नाजस्तोत्रमुदाहरत् ~~ग~~ ग
जेन्द्र~~उवाच~~ नमोमूलप्रकृतयेअजितायमहात्मने अनाश्रिताय
देवायनिस्पृहायनमोनमः ~~नम~~ नमआद्यायबीजायआर्षेयायप्र

ग०

९

वर्तिने अनंतरायचैकायअव्यक्तायनमोनमः ५८ नमोगुह्यायगूढा
यगुणायगुणवर्तिने अतर्क्यायप्रमेयायअतुल्यायनमोनमः ५९
नमःशिवायशान्तायनिश्चिन्ताययशस्विने सनातनायपूर्णायपुरा
णायनमोनमः ६० नमोजगत्स्रतिष्ठायगोविंदायनमोनमः नमोदे
वाधिदेवायस्वभावायनमोनमः ६१ नमोस्तुपद्मनाभायसारथ्ययो

10 गोद्रवायच विश्वेश्वराय रामाय शेषाय हरये नमः ६२ नमोस्तु स
र्वदेवाय निर्गुणाय गुणात्मने विष्वक्सेनाय विज्ञाय देवानां परमात्म
ने नमो नमः कारणवामनाय नारायणायामितविक्रमाय श्रीशा
ङ्खचक्रासिगदाधराय नमोस्तु तस्मै पुरुषोत्तमाय ६३ गुह्याय वेद
निलयाय महोदराय सिंहाय देव्यनिधनाय चतुर्भुजाय ब्रह्मेन्द्ररुद्र

ग० सुनिचारणसंस्तुताय देवोत्तमाय वरदाय नमोऽनुताय ६५ नागेंद्रदे
 १० दृशयनाय नमस्तु प्रियाय गोक्षीरहेमशुकनीलघनोपमाय पीतांबर
 यमधुकेटभनाशनाय विश्वाय चारुमुकुटाय नमोक्षराय ६६ नाभि
 प्रजातकमलस्य चतुर्मुखाय क्षीरोदकार्णवनि केतयशोधनाय ॥ ना
 नाविचित्रमुकुटांगदभूषणाय विश्वेश्वराय पुरुषाय नमो वराय ६७

भक्तप्रियायवरहीक्षसुदर्शनायफुल्लारविंदविपुलायतलोचनाय
देवेन्द्रविघ्नशमनोद्यतपौरुषाययोगेश्वरायविरजायनमोर्चिताय ६
नारायणायनरलोकपरायणायकलायकालकमलायतवीक्षणाय
११ राभायरावणविनाशनकारणायनीलायनीलवसनायबृहद्गुणाय
६ पद्माननायमणिकुंडलभूषणायकंसंतकायशिशुपालविना

ग० शनाय गोवर्धनाय सरशत्रुनिषूदनाय दामोदराय विरजाय नमो वरा
११ य लक्ष्मीवराय नरगोकपराकृताय नीलोत्पलामलनिरीक्षणशो
भिनाय रामाय देवरिपुनाशकृतोद्यमाय धीराय धीरतिलकाय महे
न्द्रेश्वराय १२ वृक्षसनाय त्रिदशाय नाय लोकाय नायात्मरिताय नाय
परायणाया प्रतिभाय नाय महावराहाय नमस्करोमि १३ नमस्त

१२
सौवराहायलीलयोधरतेमही खुरमध्यगतोयस्यमेरुःखरखराय
ते ७३ अदृश्यमन्त्रेद्यमानंतमव्ययंमहर्षयोब्रह्ममयंसनातनं व
हंतियंचैपुरुषंपुरातनंवासुदेवंशरणंब्रजाम्यहं ७४ कूटस्थमव्य
क्तमनंरूपंनाशयणंकारणमादिदेवं युगांतशेषंपुरुषंपुराणंतंवा
सुदेवंशरणंप्रपद्ये ७५ योगेश्वरंचारुविचित्रमौलिंज्ञेयंसमक्षं

ग० प्रकृतेः परस्थं क्षेत्रज्ञमात्मप्रवरंचरेण्यंतं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये
 १२ ७६ वराहसहस्रमनमस्यः कूर्ममरातिविध्यं सनराष्ट्रसिंहं विश्व
 स्य कर्तारमनंतं रूपं तं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये ७७ यं रेणुकेयं दश
 कंठशत्रुं रामं च कृष्णं कृतविश्वरूपं बोधोदनिंदुर्दमकरिं रूपं तं
 वासुदेवं शरणं प्रपद्ये ७८ यस्यावतारांतमिलानवेति विधीश्चरे

त्वि
 १२

संमन्मथांतोनरमासहायस्तं

नस्तुतयोपिनैव योमन्मथांतनरमासहायस्तंवासुदेवंशरणंप्रप
द्ये २ सब्रह्मचर्यव्रतकर्षितांगंगोपीगणाश्लेषविशेषरतं जग
दुरुंसर्वरसस्यचौरंतंवासुदेवंशरणंप्रपद्ये ३ कार्यक्रियाकार
णभप्रमेयंहिरण्यबाहुंवरपद्मनाभं महाबलंवेदनिधिंसुरोत्तमं
वज्रामिविष्णुशरणंजनार्दनं ४ किरीटकेयूरमहार्हनिषेवरत्यंत

कृत

ग०

१३

१३

मालिङ्गितसर्वगात्रं पीतांबरंकांचनभक्तिचित्रमालाधरं केशवमभ्यु
पेमि १ भवोद्भवं वेदविदांवरिष्ठं योगात्मकं सांख्यविदांगरिष्ठं
आदित्यचंद्राश्विनसप्तभावं प्रभुं प्रपद्ये च्युतमात्मवंतं २ यमक्ष
रं ब्रह्मचरं तिसर्वगं निशम्य यन्मृत्युमुखात्समुच्यते तमीश्वरं तत्त्वम
नूपमेर्गुणैः सनातनं लोकगुरुं समग्रायहं ४ लोकत्रयात्मकेका

यपरतः परमात्मने नमः सहस्रशिरसे अनन्ताय महात्मने २५
श्रीवत्सांकं महादेवं वेदगुह्यमनूपमं । अपद्ये स्थूलमपरं वरेण्यम
भयप्रदं २६ प्रभवं सर्वभूतानां निर्भयं जगदीश्वरं अपद्ये सूक्ष्म
मचलं सभक्तभयनाशनं २७ संभवं सर्वलोकानां निर्गुणं परमे
श्वरं अपद्ये मुक्तसंगानां यतीनां परमां गतिं २८ भगवंतं गुणाध्य

ग०

समक्षरं परमं पदं शरण्यं शरणं भक्त्या प्रपद्ये भक्तवत्सलं ८२ त्रि

१४

विष्णुमंत्रिलोके शं लोकानां प्रपितामहं योगात्मानं महात्मानं तं प्रप

द्ये जनार्दनं ८३ आदिदेवमजं शं भुंज्यता यत्कंसनाशनं नारायण

मणीयां संप्रपद्ये ब्राह्मणप्रियं ८४ अकूपाराग्रदेवाय नमः सर्वम

१४

हात्मने ८५ प्रपद्ये देवदेवेशमणीयां समणोरपि ८६ तमेव परमं दे

15
वमृषयोदैवेपारगाः कीर्तयन्तिचयंसर्वब्रह्मादीनांपरायणं १३
नमस्तेपुंडरीकाक्षभक्तानामभयंकर सवत्सप्यनमस्तेस्तुनाहि
मांशरणागतं १४ तावद्भवतुमेदुःखंचिंतासंसारसागरे या
वत्पद्मपलाशसंनमरामिजनार्दनं १५ भीष्मः उवाच भ
क्तिंतस्यानुसंचिंत्यनाशस्याभिमोघसंस्तवं प्रीतिमानभवद्राज

ग० स्मृताचक्रगदाधरः ९६ आरुह्यगरुडं विष्णुराजगामसरोत
 १५ मः सानिध्यं कल्पयामास तस्मिन्सरसिलोकधृक् ९७ ग्राह
 मस्तंगजेन्द्रं च तंच ग्राहं जलाशयात् उज्जहारा प्रमेयात्मातरसा
 मधुसूदनः ९८ जलस्य दारयामास ग्राहं चक्रेण माधवः मोच
 १५ भ्यः यामास नागेन्द्रं पाशेभिः शरणागतं ९९ सहिदेव लशपेन हूहृगं

ग्राहत्वमगमत्कथाद्विधप्राप्यदिवगतः॥

धर्वसत्तमः ह्रीं ह्रीं चैव यथाभूतां ग्राहमातंगकारणं १०० इ
दिरेश्वरमाहात्म्यं द्विजशायविमोचनं इदमप्यपरंगुह्यं राजन्यु
प्यतमं शृणु १ अस्तां जन्मांतरे गुह्यैर्गंधर्वो गीतसत्तमो गीते पर ह्यो
स्परस्पर्धा चक्रतुस्तो पारंतपः २ आवयोऽप्रश्नदृक्साधुः कोस्मिन्
लोके भविष्यति ओं वयोः सुरगंधर्वो देवलोयं भविष्यति ३ एव
आवृत्तौ

ग० मुक्ताततस्तोतुगच्छतं देवलं मुनिं नायं जानाति गीतस्य विशेषमति
 १६ मानपि ॥ ददोशापंततः क्रोक्षो देवलस्तु महातपाः अवज्ञामेक
 तायस्माद्भवद्भ्यामधुरीकृतः ॥ तस्माच्छापं प्रहास्यामि युवयोर्दे
 वगायनोः हाहा भविष्यति करीदूहूनक्रो भविष्यति ॥ दार
 यिष्यति न क्रस्य चक्रं चक्रेण माधवः तदा वां प्राश्यतं रूपं पश्यतं

१६

17
सुरगायनो गीतेष्वर्तमानेवैविशेषस्य च कांक्षया सहि
देवलशोपेन दूहूगंधर्वसत्तमः ग्राहस्वमगमत्सत्त्वाद्धधंप्रा
प्यदिवंगतः आपद्भिर्मुक्तो युगपद्भोजो गंधर्व एव च गजोपि
यक्षतां यातः श्रीरुष्मेन विमोक्षितः तस्माच्छापाद्भिर्मुक्तो भो
युगेष्वविहृतो भवैत् १ तौ च स्वस्ववपुः प्राप्य प्रणिपत्य जना

१० ग- ईनं गजोग्राह्यविराजातांपरां निर्वृतिमीयतुः ११ प्रीतिमानुपुं
 १० उरीकाक्षः शरणागतवत्सलः अभवत्तत्र देवेश स्नाभ्यां भक्त्या प्र
 पूजितः १२ इदं चैव महाबाहो महाविष्णु रभाषत भजंतं ग
 जराजानं मधुरं मधुसूदनः १३ श्रीभगवानुवाच यो मां त्वां च
 सरश्चैव ग्राहस्य च विहारणं गुल्मकीचकं वेणूनां रूपं मघवत

18
 स्तथा १३ अश्वत्थंभास्करं गंगानेमिषारण्यपुष्करे प्रयागं ब्रह्मतीर्थं
 च दंडकारण्यमेव च १४ यमुनां सारदां गोदां प्रभासं द्वारकां कुरु
 ३ गङ्गां कीर्तिपतीं रेवतीं सागरमेव च १५ ये स्मरिष्यन्ति मनुजाः प्र
 यताः स्थिरबुद्धयः दुःखघ्नो नश्यन्ते तेषां सुखं नैऋत्यं भविष्यति १६ नमो
 अनिरुद्धं गजं ग्राहं वासुदेवं महाद्युतिं संकर्षणं महात्मानं प्रद्युम्नं

ग०

हितंथेवच १० मत्स्यं कूर्मं वराहं च नरसिंहं च वामनं रामं दशरथं ॥

१५

रुक्मं बुधं कल्किं नमो वच ११ अथ तार्क्ष्यं च नागं द्रुपदं सृष्टिं संहारकार

कं सावित्रीशमु माधीशं सप्तर्षीं चाप्यरुंधतीं १२ विश्वरूपं हृषीकेशं

शंगोविंदं गरुडध्वजं सहस्राक्षं चतुर्बाहुं मुरारिं मधुसूदनं १३

त्रिदशैर्विंदितं देवं दृढभाक्तिमनूष्य मं वैकुण्ठं दुष्टदमनं भुक्तिदं दैत्य

सूदनं २२ एतानि प्रातरुत्थाय संस्मरिष्यन्ति ये जनाः दुःस्वप्नेभ्यो वि-
मुच्यन्ते ते निष्ठफलभाजितः २३ येषां पापकर्मणो जस्रं नरकाश्रयिण-
श्च ये ते सर्वपापनिर्मुक्ताः शुभाल्लोकानवाप्नुयुः २४ भीष्म उवाच
एवमुक्ता महा राज गजेन्द्रं मधुसूदनः स्पर्शयामास हस्तेन गजं च
माहमेव च २५ तौ च स्पृष्टौ ततः सद्यो दिव्यमाल्यां वरावुभौ तमे

वमानसंप्राप्यजगत्तुस्त्रिदशालयं ३६ ततोदिव्यवपुर्भूत्वाहस्तिराट्
परमंपदं गच्छतिस्ममहाबाहो नारायणपरायणः ३७ ततो नारा
यणः श्रीमान्मोक्षयित्वा गजोत्तमं ऋषिभिः स्तूयमानो मोवेदगुह्यप
दाक्षोरैः ३८ गतः स भगवान् विष्णुर्दुर्विज्ञेयगतिः प्रभुः शंखचक्र
गदापाणिरंतर्धानं युधिष्ठिर ३९ पुष्पेरवाकिरन् विष्णुं ब्रह्मराजस

20
रर्षयः गजेन्द्रमोक्षणं दृष्ट्वा सर्वपापजलिप्राणयः ३० ववंहिरेमहा
त्मानं प्रभुं नारायणं हरिं विस्मयोः स्फुल्लनयनाः प्रजापतिपुरः स
राः ३१ यद्ददं शृणुयान्नित्यं प्रातरुत्थाय मानवः प्राप्नुयात् परमां
सिद्धिं दुःस्वप्नस्तस्य नश्यति ३२ गजेन्द्रमोक्षणं पुण्यं सर्वपापप्र
णाशनं श्रावयेत् प्रातरुत्थाय दीर्घमायुरवाप्नुयात् ३३ श्रुतेन हि

ग० कुरुश्रेष्ठस्मृतेन कथितेन हि गजेन्द्रमोक्षणेनैव सद्यः पापात् तत्प्रमुच्यते
 २० मया ते कथितं सम्यक्पवित्रं पापनाशनं कीर्तयस्व महाबाहो
 गजेन्द्रस्य महोदयं ३५ चरितं पुण्यकर्तृणां पुष्कलं वर्धते यशः अ
 तस्तत्तु वणाख्याने सक्ताः स्युर्हिर्भुवीश्वराः ३६ प्रीतिमान्युं उरीका २०
 सो गजन्दुःखात्समुक्तवान् सोयं रुहमस्तवायं तस्तापं तात विनंक्ष्य

ति ३७ वेशं पायन उवाच ततः श्रुत्वा महाबाहो भरतानां पिता महा
तू गजेन्द्रमोक्षणं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ३८ भ्रातृभिः सह
तः सम्यक् विनीतं बालिनां वरेः द्रोपद्या सह राजेन्द्र सत्यसंशो हर
त्वान् ३९ धोम्येन गुरुणा सार्धं ब्राह्मणेर्वेदपारंगैः पूजयामा
सदेवेशं पार्श्वस्थं रुक्मिणीपतिं ४० विकसं नयनां भोजः श्रुत्वा

ग० नागस्यमोक्षणं ऋषयस्तुमहाभागाः सर्वे प्राञ्जल्यस्तदा ४१ अ
 २१ अं वरेण्यं वरपद्मनाभं महाकलं वेदनिधिं सरेज्यं तं वेदगुह्यं पुरु
 षं पुराणं च वंदिरे वेदविदां वरिष्ठं ४२ अग्नित्रयं त्रीणि च पुष्करा
 णि रामत्रयं त्रीणि पदानि विष्णोः रुद्रं त्रिनेत्रं त्रिपथा च गंगाश्चुतं
 स्मृतानि चैतुः स्वप्नविनाशनानि ४३ एतत्पुण्यं महाभाग जनानां पुण्य

२३

कर्मणां दुःस्वप्नदर्शनेघोरेश्रुतं स्यादेव सत्फलं ४४ तस्मात्वं
हि महाराज प्रपद्य शरणं हर्षे विमुक्तः सर्वपापेभ्यः प्राप्यसे परमं
पदं ४५ यदा महाग्नाह गृहीतकान्तरं संश्रुष्यते पश्यन्ने महाद्वि
पं विमोचयामास गजं नार्द्धनः स्मरामि दुःस्वप्नविनाशनं हर्षं
परं ४६ सर्वेषु राणं परमं पवित्रं अनादिमीशं स्मरलोकनाथं स्मरा

ग० सौरेरर्चितपादपद्मसनातनं लोकगुरुं स्मरामि ॥०॥ द्विरहमकर
 २२ योर्विमुक्तिहेतुं पुरुषवरस्तु तदिव्यं देहगीतं सततमिह पठंति ये
 अवमरणं तु तेषां संमरणमन्ते किं क्लिषा पहं स्यात् ॥१॥ धर्मदृढबन्धमूलो
 निक वेदस्कंधः पुराणशाखाद्यः क्रतुकुसुमो मोक्षफलो मधुसूदनपा
 दपोजयति ॥२॥ नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च जग

23
क्षिताय कृष्णाय गोविंदाय नमो नमः ५० आर्ता विषिण्णाः शिथि
लाश्च भीताघोरेषु च व्याधिषु पीड्यमानाः संकीर्त्य नारायणशब्द
मात्रं विमुक्तदुःखाः सुखिनो भवन्ति ५१ वेदे रामायणे चैव पुरा
णे भारते तथा ओदो मध्ये तथा चांते विष्णुः सर्वत्र गीयते ५२
एकोऽपि कृष्णस्य कृतः प्रमाणो दशाश्वमेधावभृथेन तुल्यः दशाश्व

ग० मेधीपुनरेतिजन्मरुक्मप्रणामीनपुनर्भवाय ५३ सर्वरत्नमयी
 २३ मेरुःसर्वाश्रयमयंनभः सर्वतीर्थमयीगंगासर्वदेवमयोहरिः ५४
 आकाशात्यतितंतोयंयथागच्छतिसागरे सर्वदेवनमस्कारकेश
 वंशतिगच्छति ५५ पुराणोपपुराणेषुविष्णोःस्तोत्राणिजागृति
 ताव्यनेननतुल्यानिसत्यंसत्यमितिश्रुतिः ५६ दुःस्वप्नदर्शनैशां

तिर्गहप्रत्यूहभीतिषु शान्तिः शान्तिः पुनः शान्तिर्भवत्येवमुहुर्मुहुः

२५ ५७ योधीते हि गजेन्द्रमोक्षणमिदं नित्यं शृणोत्यादरात् संप्राप्नो
त्यथ चातुलापुरुषजंगोकोटिदानोद्भवं ५८ दुःस्वप्नोपशमस्यैव
हपठनस्यासंख्यमुख्यक्रतोर्वर्षाणामयुतं प्रयागसवनस्यारवं
उत्तंसत्फलं ५९ इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि सर्वधर्मं

ग० पुश्रीविहोः गजेन्द्रमोक्षनाममहास्तुतिः समाप्ता श्रीराम

२४

२५ इति गजेन्द्रमोक्षसमाप्ता श्रीराम

ॐ नमः ११० पत्रे २४

२४